

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра сімейної та спеціальної педагогіки і психології

ЛІТОВЧЕНКО О.В., ТУБИЧКО Ю.О.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ,
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ В ЗДО»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта**

Одеса 2026

*Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
протокол № 14 від «28» травня 2026 року*

Рецензенти:

Бутузова Л.П. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Ковиліна В.Г. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського.

Літовченко О.В., Тубичко Ю.О.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методика логопедичної роботи в ЗДО» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 012 Дошкільна освіта: метод. реком. Одеса, Університет Ушинського, 2026. 40 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методика логопедичної роботи в ЗДО» містять: передмову, загальну інформацію про навчальну дисципліну, теми лекційного курсу, плани семінарських занять, методичні рекомендації до організації для самостійної роботи, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань, глосарій.

@Університет Ушинського, 2026
@ О.В. Літовченко, Ю.О. Тубичко

ЗМІСТ	
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
1.1 Опис навчальної дисципліни.....	6
1.2 Критерії оцінювання за різними видами роботи.....	7
РОЗДІЛ 2. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ	14
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	19
3.1.Теми практичних занять.....	19
РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	27
РОЗДІЛ 5. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ	33
5.1 Приблизна тематика есе.....	33
5.2 Методичні вказівки щодо оформлення есе.....	35
ГЛОСАРІЙ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38

ВСТУП

«Методика логопедичної роботи в ЗДО» ґрунтується на засадах гуманістичної педагогіки та корекційної освіти, поєднуючи фундаментальні знання дошкільної педагогіки, психології, лінгвістики та логопедії. Її філософія полягає у формуванні цілісного розуміння ролі мовленнєвого розвитку як ключового чинника особистісного становлення дитини дошкільного віку, а також у забезпеченні професійної підготовки майбутніх вихователів до якісного здійснення логопедичної підтримки в умовах сучасного закладу дошкільної освіти.

Курс спрямований на інтеграцію знань із дошкільної освіти та логопедії, розвиток у студентів здатності аналізувати та оцінювати мовленнєві потреби дітей, планувати, організовувати й реалізовувати ефективні методики логопедичної роботи у співпраці з фахівцями, батьками та педагогічним колективом.

Філософія дисципліни базується на таких цінностях: дитиноцентризм – орієнтація на індивідуальні потреби, можливості та інтереси кожної дитини; інклюзивність – забезпечення рівних умов доступу до освіти й розвитку мовлення дітей з особливими освітніми потребами; науковість і практична спрямованість – опора на сучасні досягнення логопедії та їх практичне застосування в освітньому процесі ЗДО; партнерська взаємодія – співпраця вихователя, логопеда, батьків і громади для створення сприятливого мовленнєвого середовища; професійний розвиток – формування готовності до постійного оновлення знань, методів і технологій логопедичної роботи.

Таким чином, дисципліна забезпечує становлення майбутнього фахівця як компетентного вихователя закладу дошкільної освіти, здатного інтегрувати методи логопедичної підтримки в освітній процес, сприяти гармонійному розвитку мовлення й успішній соціалізації кожної дитини.

Мета навчальної дисципліни «Методика логопедичної роботи в ЗДО» є озброєння студентів науково-теоретичними засадами логопедії; ознайомлення з новими методами та принципами логопедичної роботи;

поглиблення науково-теоретичних уявлень про основні порушення мовлення та засоби їх подолання та профілактики шляхом використання нейропсихологічного підходу в корекційній роботі з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

знати:

- закономірності розвитку мовлення, норми й відхилення (як складова освітнього процесу).
- наукові основи розвитку мовлення здобувачів освіти.
- нормативно-правове забезпечення інклюзивного навчання (у контексті мовленнєвої підтримки).
- основи психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами.
- форми, методи, засоби і способи організації навчання дітей з особливими потребами (що стосуються мовленнєвої корекції).

вміти:

- будувати логопедичні освітні процеси з урахуванням компонентної структури.
- складати перспективні й календарні логопедичні плани.
- визначати конкретні цілі логопедичної роботи в групах.
- формувати мовленнєве звернення, думки, враження дітей.
- враховувати індивідуальні особливості розвитку мовлення при плануванні логопедичної роботи.
- дотримуватись нормативно-правових вимог під час організації інклюзивної логопедичної підтримки.
- виявляти наявність особливих мовленнєвих потреб у дітей.
- застосовувати ефективні методи, засоби та способи організації корекційного навчання з урахуванням індивідуальних потреб.
- адаптувати та модифікувати логопедичний освітній процес під можливості дітей.

РОЗДІЛ 1.

ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Статус дисципліни: Обов'язкова	
		Мова навчання: українська	
Змістових модулів – 2	ОПП: Дошкільна освіта. Логопедія в закладах дошкільної освіти Спеціальність 012 Дошкільна освіта	Рік підготовки:	
		4	4
Індивідуальне науково-дослідне завдання: доповідь/есе	012 Дошкільна освіта	Семестр	
Загальна кількість годин – 120			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		90 год.	96 год.
		Індивідуальні завдання:	
10 год.	10 год.		
Вид контролю: екзамен			

1.2. Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання (з використанням ШІ)	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичне завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконане завдання у цілому відповідає вимогам, хоча має незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичне завдання. Не припускається помилок при його виконанні. Здобувач виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.
Самостійна робота (з використанням ШІ)	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання

		мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Письмова (від 1-3 балів) Контрольна робота (без використання ШІ)	0-1	Здобувач не менше ніж на 50% контрольних завдань надав правильну відповідь
	2-4	Здобувач на 51% - 70% контрольних завдань надав правильну відповідь
	5-7	Здобувач на 71% - 90% контрольних завдань надав правильну відповідь
	8-10	Здобувач на 91% - 100% контрольних завдань надав правильну відповідь
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (доповідь) (з використанням ШІ)	0	Завдання не виконано; доповідь має компелятивний характер; висловлювання не відповідає (за змістом і формою) вимогам. Презентація відсутня. Не вказано факту використання ШІ
	1 – 2	Зміст доповіді відповідає заявленій темі, проте тема розкрита частково. Наведені дані і факти обґрунтовують чи ілюструють сформульовані тези частково (не більше 3 зауважень). Достовірність інформації у доповіді має зауваження щодо двох вимог з трьох (точності, обґрунтованості, наявності посилань на джерела первинної інформації). Робота характеризується змістовою цілісністю, зв'язністю і послідовністю викладу, допущено не більше 1 логічної помилки. Композиційна структура промови витримана. Недоліки спостерігаються під час аргументації основних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Здобувач переважно дотримується лексичних, граматичних, стилістичних норм усного мовлення, проте припускається помилок різного характеру. Здобувач почуває себе скуто, невпевнено і напружено. Ефективність промови невисока через відсутність контакту з аудиторією, недоцільне

	<p>використання прийомів зацікавлення і утримання уваги слухачів, добір недостатньої кількості аргументів, небагатий арсенал лінгвістичних та екстралінгвістичних засобів. Мультимедійна презентація значною мірою не відповідає вимогам: відсутній титульний слайд, список використаних джерел, відсутнє логічне завершення презентації у вигляді висновків, змістовного узагальнення. Створено так званий «реферат з малюнками», тобто використано слайди з текстовою інформацією, переписаною з підручників, посібників, інтернету, замість формулювання тез чи ключових, опорних слів та фраз. Порушення вимог щодо дизайну презентації: відсутність стильової єдності в оформленні всіх слайдів презентації; невідповідність кольору фону та тексту; невдалий вибір кольорової гами, використання в дизайні більше 3-х базових кольорів; використання шрифтів, що утруднюють сприйняття тексту; відсутність відступів від краю слайду (поля). Наявність граматичних помилок. Вказано факт використання ШІ. Продемонстровано аналіз і редагування згенерованого тексту.</p>
3 – 4	<p>Зміст доповіді відповідає заявленій темі, проте тема розкрита не повно / наявні фрагменти, які не відповідають темі. Наведені дані і факти обґрунтовують чи ілюструють сформульовані тези частково (не більше 2 зауважень). Достовірність інформації у доповіді має зауваження щодо однієї з вимог (точності, обґрунтованості, наявності посилань на джерела первинної інформації). Здобувач демонструє сформованість умінь і навичок правильного (не більше 2 помилок) і переконливого мовлення, володіє навичками доцільної побудови промови, аргументованого доведення тез, проте відтворює завчений текст, не враховуючи особливості усного мовлення, обмежено послуговується ораторськими прийомами зацікавлення і утримання уваги слухачів, втрачає контакт з аудиторією. Засоби виразності використовуються не завжди доцільно. Під час виступу здобувач відчувається достатньо впевнено. Не дотримано всіх вимог до створення</p>

	<p>мультимедійної презентації: спостерігається незначна інформаційна надмірність тексту презентації, чи/та перевантаженість ілюстративним матеріалом. Ілюстрації та графічні елементи органічно доповнюють текст, проте є незначні недоліки дизайну презентації. Вказано факт використання ШІ. Продемонстровано редагування згенерованого тексту: є власні думки, творчий підхід.</p>
5	<p>Зміст доповіді відповідає заявленій темі. Здобувач глибоко, повно й обґрунтовано розглядає предмет дослідження, посилається на джерела первинної інформації, подає узагальнення альтернативних теоретичних підходів в межах досліджуваної проблеми. Наведені дані й факти адекватно обґрунтовують чи ілюструють тези доповіді. Текст характеризується цілісністю та композиційною грамотністю. Використано достатній обсяг високоякісних інформаційних джерел. Здобувач демонструє вміння будувати розгорнутий монолог з фахової проблематики, логічно, правильно, точно, етично й емоційно висловлювати думку відповідно до змісту, умов комунікації й адресата, застосовуючи основні закони риторики і прагнучи при цьому виробити індивідуальний стиль. Студент володіє технікою і культурою мовлення, демонструє слухачам процес зародження і розвитку думки, використовує цитування, прийоми драматизації виступу, вдало імпровізує. Доповідь викликала велике зацікавлення й жваве обговорення у студентському середовищі, наявні позитивні коментарі. Навчальна презентація виконана з дотриманням усіх вимог: наявні усі структурні елементи; інформацію ретельно структуровано, представлено лаконічно, максимально інформативно, дотримано принципів науковості, послідовності у відборі текстового матеріалу; гармонійний дизайн; дотримано правил використання шрифтів, кольорового поєднання, стильової єдності оформлення; ілюстрації відповідають змісту презентації; дотримано норм літературної мови. Презентація вповні ілюструє й унаочнює доповідь. Дотримано академічних стандартів без використання ШІ.</p>

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (есе) (без використання ІІІ)	0 балів	Завдання не виконано; есе має компілятивний характер; висловлювання не відповідає (за змістом і формою) вимогам, які висуваються до жанру академічного есе.
	1 – 3 бали	Здобувач демонструє неглибоку обізнаність з темою, її інтерпретація поверхова, судження подеколи компелятивні. У роботі простежується комунікативний задум автора, представлений традиційний або обмежений набір ідей, відсутня діалогова (дискусійна) основа. Композиційна структура есе загалом витримана, проте наявні суттєві недоліки в аргументації основних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків (не більше 2 логічних помилок), фрагменти іноді не пов'язані між собою, опущений аналіз суттєвих характеристик явища, не аналізуються альтернативні погляди на проблему. Спостерігається невдале поєднання теорії з фактичним матеріалом, використання риторики (тверджень) замість аргументації (доказів). Здобувач демонструє бідний словниковий запас, одноманітність граматичного ладу мови; спостерігається порушення мовностилістичних норм наукового стилю, зокрема наявне недоречне використання засобів виразності, неточне вживання термінології тощо; порушуються орфографічні й пунктуаційні норми.
	4 – 6 балів	Здобувач демонструє розуміння проблеми, чітко її формулює, проте розкриває її на низькому теоретичному рівні / заявлена тема розкрита не повно / наявні фрагменти, які не відповідають темі. Авторська модальність і оцінність виявляється невиразно. Здобувач загалом володіє навичками створення академічного тексту, аргументованого доведення тез, загальна форма викладу відповідає жанру академічного есе, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам. Робота характеризується змістовою цілісністю і послідовністю викладу, проте логічно упорядковані думки не пов'язані між собою мовними засобами; вказані наявні альтернативні погляди на проблему без їх адекватної оцінки; спостерігаються порушення у використанні прийомів порівняння й

		узагальнення. Використано змішаний стиль викладу з превалюванням неформального. Здобувач переважно дотримується лексичних, граматичних норм наукового стилю, проте наявні окремі орфографічні і синтаксичні помилки.
	7 – 9 балів	Здобувач демонструє розуміння проблеми, розкриває її на достатньому теоретичному рівні, присутня авторська модальність, оцінність, проте інтерпретація теми недостатньо глибока і самостійна. Здобувач загалом володіє навичками створення академічного тексту, аргументованого доведення, проте тези й приклади не завжди переконливі, здобувач переважно використовує традиційні форми доведення. Загальна форма викладу відповідає жанру академічного есе, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам; виклад зрозумілий і чіткий; наявні незначні порушення логіки чи послідовності викладу; пояснюються альтернативні погляди на проблему та їх оцінка; використовуються прийоми порівняння, зіставлення й узагальнення. Текст загалом оформлено правильно, але трапляються поодинокі порушення орфографічних чи пунктуаційних норм.
	10 балів	Здобувач демонструє глибоке розуміння проблеми, чітко її формулює, розкриває на високому теоретичному рівні, обґрунтовано використовує відомості з наукових джерел. Інтерпретація теми глибока й самостійна, переважає авторська модальність й оцінність. Загальна форма викладу відповідає жанру академічного есе; виклад зрозумілий і чіткий; стиль викладу відповідає академічним стандартам. Багатий словниковий запас, лексичні (зокрема термінологічні) та стилістичні засоби використовуються повністю адекватно й виразно. Наведені доведення логічні і обґрунтовані; сформульовані тези переконливі, супроводжуються грамотною аргументацією власної позиції; подаються альтернативні погляди на проблему та їх особиста оцінка автором; доречно й грамотно використовуються прийоми порівняння, зіставлення й узагальнення; судження свідчать про

		самостійність мислення і широту кругозору автора. Текст повністю відповідає вимогам точності й правильності мовлення; допущені окремі (1-2) мовленнєві або стилістичні огріхи.
--	--	--

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Методика логопедичної роботи в ЗДО», яка за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не аналюються, а сумуються.

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1-5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6-10 балів	Здобувач вищої освіти не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі.
11-15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач вищої освіти намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.
16-20 балів	Здобувач вищої освіти уміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

Шкала оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка а ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РОЗДІЛ 2.

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

Змістовий модуль 1. Сучасні методики подолання різних мовленнєвих порушень.

Тема 1. Методика подолання дислалії. Принципи та методи логопедичної роботи, спрямованої на виховання правильної вимови звуків. Характеристика основних етапів роботи над звуком: підготовчого етапу формування первинних вимовних умінь та навичок, другого етапу - постановки звуків і третього етапу - їх автоматизації, диференціації та введення в зв'язне мовлення.

Структура логопедичних занять при дислалії. Використання мовленнєвого матеріалу, ігор, наочності, технічних засобів навчання, ритміки. Особливості корекційної логопедичної роботи по подоланню поліморфної дислалії. Профілактика дислалії.

Логопедична робота з дітьми з ФФН.

Тема 2. Розвиток сприйманої і самостійної мови в дітей з алалією.

Система корекційного впливу при моторній алалії. Принципи, організація, етапи, зміст і методи корекційно-виховного впливу при моторній алалії. Планування і організація занять із дітьми, які мають різний ступінь тяжкості алалії. Значення та особливості початкового етапу впливу. Формування основних ланок мовленнєвої системи.

Розвиток операційних навичок мовленнєвої діяльності. Розвиток мовлення на основі предметно-практичної та інших видів провідної діяльності. Розвиток лексико-граматичної сторони мовлення. Розвиток фонетико-фонематичної сторони мовлення. Формування зв'язного висловлювання, специфіка формування комунікативної функції мовлення при моторній алалії. Динаміка розвитку функцій і засобів мовлення при моторній алалії. Роль ігрової діяльності і логоритміки в системі корекційної роботи.

Розвиток сприйманої і самостійної мови в дітей з сенсорної алалією.

Система корекційно-виховного впливу при сенсорній алалії. Розвиток імпресивного мовлення: - формування уваги, сприймання немовленнєвих і мовленнєвих звуків, акустичних диференціювань, розуміння мовлення; - використання різних засобів для диференціювання системи значень. Формування експресивного мовлення: - розвиток уваги до мовлення оточуючих; - виховання контролю до власного мовлення; - виховання різних форм і функцій мовлення в процесі предметно-практичної діяльності. Комплексність впливу при формуванні розуміння мовленнєвого висловлювання у дітей із сенсорною алалією.

Тема 3. Методики подолання мовленнєвих порушень в дітей з ринолалією.

Характер ушкоджень мовленнєвого апарата при різних формах ринолалії. Характеристика і співвідношення мовленнєвих і немовленнєвих симптомів. Особливості функціональних перебудов в діяльності мовленнєвого апарата. Класифікація незрощень губи і піднебіння. Вплив вродженої піднебінної патології на фізичний, психічний мовленнєвий розвиток дитини. Особливості проявів ринолалії в різні вікові періоди. Первинні і вторинні дефекти при ринолалії.

Взаємозалежність і взаємообумовленість до і післяопераційної логопедичної корекційної роботи. Етапи логотерапевтичної роботи по усуненню різних форм ринолалії.

Тема 4. Запобігання та корекція заїкання у дітей дошкільного віку.

Комплексний підхід до подолання заїкання. Лікувально-оздоровчі заходи в системі корекційної роботи із заїкуватими. Завдання та зміст корекційного логопедичного впливу на заїкуватих. Вплив на особистість заїкуватої дитини. Психологічні та психотерапевтичні методи подолання заїкання.

Сучасні методики подолання заїкання у дітей дошкільного, шкільного віку, підлітків та дорослих.

Концепції нейрологопсихологічної профілактики заїкання у дітей

дошкільного віку.

Тема 5. Методики подолання мовленнєвих порушень в дітей з дизартрією.

Принципи, організація, етапи, зміст та методи роботи щодо усунення різних форм дизартрії. Організація і зміст роботи, що забезпечує сприятливі умови формування правильної звуковимови у дітей з дизартрією (медикаментозне і фізіотерапевтичне лікування; лікувальна фізкультура; логоритміка; загальний, спеціальний та логопедичний масаж, пасивна і активна гімнастика артикуляційного апарату; аромотерапія і фітотерапія; кінезітерапія; МКТ - терапія тощо). Виховання бажання і потреби правильного мовлення і впевненості в необхідності і ефективності логокорекційної роботи. Система корекційно-логопедичної роботи. Методи і прийоми корекції і відновлення рухів органів артикуляційного апарату (парезів, гіперкінезів, атаксій). Зміст роботи з розвитку артикуляційного праксису. Корекція, формування і розвиток дихальної, голосоутворюючої і артикуляційної функцій. Формування просодичної сторони мовлення, особливості в залежності від віку дитини. Система логопедичної роботи з виховання фонематичних процесів. Специфіка логокорекційної роботи у зв'язку з формою рухових порушень і формою артикуляційних розладів .

Змістовий модуль 2. Особливості логопедичної роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Профілактика порушень письмового мовлення.

Тема 6. Особливості мовленнєвого розвитку РВД. Механізм порушення мовленнєвого розвитку при олігофренії. Особливості мовленнєвого розвитку РВД. Вади фонетичної сторони мовлення. Порушення лексики. Порушення граматичної будови мовлення. Порушення зв'язного мовлення. Особливості порушень письмового мовлення у РВ школярів. Зміст та методика психолого-логопедичного обстеження РВД. Виявлення рівня інтелектуального розвитку дитини: спостереження за ігровою діяльністю; виявлення рівня сформованості мисленнєвих операцій

(аналіз, синтез, порівняння, здібність до узагальнення, логічні висновки, встановлення причинно-наслідкових зв'язків). Виявлення структури мовленнєвого порушення: обстеження імпресивного мовлення; обстеження експресивного мовлення (фонетико-фонематичної, лексико-граматичної сторони, зв'язного мовлення). Особливості логопедичної роботи з розумово відсталими дітьми Подолання порушень фонетичної сторони мовлення. Корекція порушень лексико-граматичної будови. Формування зв'язного мовлення.

Тема 7. Особливості логопедичної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку (ЗПР) Структура дефекту у дітей із затримкою психічного розвитку (мовленнєва і немовленнєва симптоматика). Поняття про ЗПР у дітей. Класифікація дітей із ЗПР. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗПР. Розвиток мовлення і мислення у дітей із ЗПР. Вплив інтелектуального розвитку дитини на процес розвитку мовлення. Основні когнітивні передумови розвитку мовлення дітей із ЗПР. Вплив рівня інтелектуального розвитку дитини на рівень розвитку семантики, що є в основі висловлювання. Вплив рівня несформованості мисленнєвої діяльності на можливість засвоєння формально-мовних засобів. Зв'язок між оволодінням мовленням із можливостями обробки інформації, із обсягом короточасної пам'яті. Класифікація дітей із ЗПР з урахуванням їх мовленнєвих порушень.

Зміст та методика психолого-логопедичного обстеження дітей із ЗПР. Виявлення порушень операційної сторони інтелектуальної діяльності (недостатність пам'яті, уваги, переключення тощо). Виявлення структури мовленнєвого порушення: обстеження імпресивного мовлення; обстеження експресивного мовлення (фонетико-фонематичної, лексико-граматичної сторони зв'язного мовлення); логопедичний висновок.

Особливості логопедичної роботи з дітьми із ЗПР Аналіз сучасних корекційних методик. Зміст, основні напрямки і методи корекційно-логопедичного впливу при подоланні мовленнєвих вад у дітей з ЗПР. Особливості логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку.

Тема 8. Особливості логопедичної роботи з дітьми із РДА

Особливості логопедичної роботи з дітьми із РДА. Аналіз сучасних корекційних методик. Зміст, основні напрямки і методи корекційно-логопедичного впливу при подоланні мовленнєвих вад у дітей з РДА.

Тема 9. Система роботи спеціального дошкільного закладу для дітей з ТПМ. Аналіз загальноосвітніх та спеціальних програм навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення. Принципи побудови навчально-корекційних програм. Спеціальні програмові завдання. Особливості проходження програм загальноосвітнього спрямування дошкільниками з порушеннями мовлення. Взаємозв'язок у роботі співробітників спеціального дошкільного закладу для дітей з ТПМ. Обов'язки логопеда групи. Корекційно-виховна робота музичного керівника у спеціальному дошкільному закладі. Корекційно-виховна робота психолога у спеціальному дошкільному закладі.

Тема 10. Профілактика порушень письмового мовлення. Профілактика дислексії та дисграфії. Розвиток фонематичного сприйняття, розвиток здорового сприйняття. Розвиток дрібної моторики, тактильної та пропріоцептивної чутливості. Читання «з першого погляду», письмо з «першого розчерку».

РОЗДІЛ 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

3.1. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	<i>Семінар</i> методики подолання мовленнєвих порушень	2	1
2	<i>Діагностування</i> розвиток сприйманої і самостійної мови в дітей з алалією.	2	1
3	<i>Тренінг</i> методики подолання мовленнєвих порушень в дітей з ринолалією	2	1
4	<i>Діагностування</i> запобігання та корекція заїкання у дітей дошкільного віку	2	1
5	<i>Тренінг</i> методики подолання мовленнєвих порушень в дітей з дизартрією	2	1
6	<i>Вирішення практичних завдань</i> особливості мовленнєвого розвитку РВД	4	1
7	<i>Вирішення практичних завдань</i> особливості логопедичної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку	2	
8	<i>Дискусія</i> особливості логопедичної роботи з дітьми із РДА	2	1
9	<i>Семінар</i> система роботи спеціального дошкільного закладу для дітей з ТПМ	2	
10	<i>Семінар</i> Профілактика порушень письмового мовлення	2	1
	Усього	20	8

Тема 1. Семінар. Методики подолання мовленнєвих порушень

Форма організації на занятті (Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком)

1. Охарактеризувати основні напрями обстеження мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.

2. Назвати в яких установах надається логопедична допомога дітям з мовленнєвою патологією.

3. Етапи корекційної роботи над неправильним звуком.

Обов'язкове практичне завдання (Вирішення ситуативних задач)

1. Інформаційні та інноваційні технології в логопедичній роботі.

Наведіть приклади.

2. Підготувати презентацію на тему: «Логопедична допомога дітям в Україні»

Рекомендована література

1. Богуш А. М. Методика розвитку мовлення дітей дошкільного віку : підручник. – Київ : Слово, 2015. – 376 с.
2. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навч. посіб. – Київ : А.С.К., 2012. – 308 с.
3. Лопатіна О. П. Корекційна робота з дітьми з порушеннями мовлення : навч. посіб. – Харків : Ранок, 2018. – 240 с.
4. Шеремет М. К. Логопедія : підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ : Слово, 2014. – 672 с.

Тема 2. Діагностування. Розвиток сприйманої і самостійної мови в дітей з алалією

Форма організації на занятті (робота в мікрогрупі)

1. Розкрийте особливості діагностування логопедом дітей з алалією.
2. Розкрийте етапи корекційної роботи логопеда з дітьми з алалією?

Обов'язкове практичне завдання

1. Зробити аналіз розвитку сприйняття дітей з алалією.
2. Доведіть свої уміння розпізнати порушення слуху з поміж інших порушень мовлення у дітей (алалія, ЗПР тощо).

Рекомендована література

1. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : навч.-метод. посіб. – Київ : АТОПОЛ, 2011. – 274 с.
2. Пахомова Н. Г. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 312 с.
3. Тарасун В. В. Психолого-педагогічні основи корекції мовлення дітей з алалією : навч. посіб. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 256 с.
4. Шеремет М. К. Логопедія : підручник. – Київ : Слово, 2014. – 672 с.

Тема 3. Тренінг. Методики подолання мовленнєвих порушень в дітей з ринолалією.

Форма організації на занятті (Участь у обговоренні та відпрацювання

практичних навичок за допомогою викладача)

1. Проаналізувати питання психологічної діагностики й корекції при порушеннях в дітей з ринолалією.

Обов'язкове практичне завдання (вирішення ситуативних задач)

1.Продемонструвати підготовлені ігри та ігрові вправи з розвитку фонетичного та фонематичного слуху у дітей з ринолалією.

2. Проаналізувати відеоматеріали, визначити особливості роботи з постановки й автоматизації звуків мовлення, розвитку слухової уваги і слухового сприймання, розвитку словника та граматичного ладу мовлення дітей з порушеннями слуху. Схарактеризувати роботу спеціаліста (за відеоматеріалами).

Рекомендована література

1. Конопляста С. Ю. Ринолалія у дітей: діагностика та корекція : навч. посіб. – Київ : Освіта України, 2016. – 240 с.
2. Лопатіна О. П. Корекційна робота з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення: навч. посіб. – Харків : Ранок, 2019. – 288 с.
3. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо організації логопедичної допомоги дітям з порушеннями мовлення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua>
4. Тарасун В. В. Логопедична робота при порушеннях мовлення у дітей : навч. посіб. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 320 с.

Тема 4. Діагностування. Запобігання та корекція заїкання у дітей дошкільного віку

Форма організації на занятті (Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком.)

1. Опишіть причини та механізми проявів заїкання.
2. Який вплив заїкання на психічний і мовленнєвий розвиток дітей?

Обов'язкове практичне завдання

1.Скласти схему логопедичного обстеження дитини з заїканням дошкільного та шкільного віку.

2.Визначити вимоги до дидактичного й, зокрема, наочного матеріалу,

який можна використовувати з дітьми з заїканням.

Рекомендована література

1. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навч. посіб. – Київ : АТОПОЛ, 2012. – 308 с.
2. Літовченко О.В. Заїкання у дітей : Профілактика і корекція. Навчальний посібник. Одеса: Видавництво ТОВ Лерадрук, 2021. 248 с.
3. Пахомова Н. Г. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 312 с.
4. Тарасун В. В. Порухення мовлення у дітей: теорія, діагностика, корекція : навч. посіб. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – 320 с.

Тема 5. Тренінг. Методики подолання мовленнєвих порушень в дітей з дизартрією.

Форма організації на занятті (Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком)

1. Розкрийте особливості діагностування логопедом дітей з дизартрією.
2. Розкрийте етапи корекційної роботи логопеда з дітьми з дизартрією.

Обов'язкове практичне завдання

1. Підібрати комплекс вправ для розвитку зорового сприймання, зорово-просторових уявлень у дітей з дизартрією.

2. З урахуванням описаних труднощів дитини з дизартрією підібрати педагогічні прийоми, які сприятимуть формуванню в неї чітких уявлень про тих тварин, які вона плутає (фрагмент з історії розвитку дитини).

Рекомендована література

1. Конопляста С. Ю. Корекційна робота при дизартрії у дітей : навч. посіб. – Київ : Освіта України, 2017. – 256 с.
2. Пахомова Н. Г. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 312 с.
3. Тарасун В. В. Порухення мовлення у дітей: теорія, діагностика, корекція : навч. посіб. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – 320 с.

Тема 6. Вирішення практичних завдань. Особливості мовленнєвого розвитку РВД

Форма організації на занятті (Робота в мікрогрупі)

1. Механізм порушення мовленнєвого розвитку при олігофренії?
2. Виявлення рівня інтелектуального розвитку дитини: спостереження за ігровою діяльністю?

Обов'язкове практичне завдання

1. Підібрати лексикограматичні вправи для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із легкою за ступенем прояву розумовою відсталістю.

2. Підібрати тексти, використання яких сприятиме формуванню в них розумових дій.

Рекомендована література

1. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : навч.-метод. посіб. – Київ : АТОПОЛ, 2011. – 274 с.
2. Пахомова Н. Г. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 312 с.
3. Синьов В. М. Олігофренопедагогіка : підручник. – Київ : Вища школа, 2009. – 400 с.

Тема 7. Вирішення практичних завдань. Особливості логопедичної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку

Форма організації на занятті (Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком)

1. Корекційно-виховна робота з розвитку мовлення дітей із затримкою психічного розвитку?

2. Використання сучасних інформаційних технологій у процесі розвитку мовлення дітей із затримкою психічного розвитку?

Обов'язкове практичне завдання

1. Розкрийте психолого-педагогічні особливості розвитку дітей з затримкою психічного розвитку.

2. Охарактеризуйте питання психологічної діагностики та корекції при ЗПР.

3. Визначте зону найближчого розвитку на прикладі дитини з нормальним розвитком і дитини з порушеним розвитком.

Рекомендована література

1. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навч. посіб. – Київ : АТОПОЛ, 2012. – 308 с.
2. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо організації навчання дітей із затримкою психічного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua>
3. Пахомова Н. Г. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 312 с.
4. Тарасун В. В. Порушення психічного розвитку у дітей: навчання та корекція : навч. посіб. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 304 с.

Тема 8. Семінар. Особливості логопедичної роботи з дітьми із РДА

Форма організації на занятті (Робота в парах)

1. Визначити конкретні задачі обстеження у дитини з РДА?
2. Охарактеризувати основні етапи комплексного методу роботи з дітьми з РДА?

3. Дати загальну характеристику РДА?

Обов'язкове практичне завдання

1. Скласти схему логопедичного обстеження дитини з РДА дошкільного та шкільного віку.

2. Визначити вимоги до дидактичного й, зокрема, наочного матеріалу, який можна використовувати з дітьми з РДА.

Рекомендована література

1. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму : монографія. Київ : Фенікс, 2010.
2. Сухіна І. С., Скрипник Т. В. Психологічна модель раннього втручання для дітей з розладами аутистичного спектра : навч.-метод. посіб. Київ : Букрек, 2017.

3. Тарасун В. В. Аутологія: теорія і практика : підручник. Київ : Вадекс, 2018. 590 с.
4. Ткач Х. М. Обстеження мовленнєвого розвитку дітей з аутизмом і тяжкими порушеннями : практичний посібник. Київ, 2019.

Тема 9. Дискусія. Система роботи спеціального дошкільного закладу для дітей з ТПМ.

Форма організації на занятті (Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком)

1. Організаційні форми навчально-виховного процесу у спеціальних дошкільних закладах?

2. Особливості організації

корекційно-виховної роботи в групах для дітей з різними порушеннями мовлення?

Обов'язкове практичне завдання

1. Вивчити особливості роботи вихователя спеціального дошкільного закладу для дітей з ТПМ.

2. Володіти:

- основними напрямками корекційно-виховної роботи вихователя;
- розподілом завдань між логопедом і вихователем групи для дітей з ФФНМ;
- розподілом завдань між логопедом і вихователем групи для дітей із ЗНМ;
- розподілом завдань між логопедом і вихователем логопедичної групи для дітей із заїканням.

Рекомендована література

1. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Київ : Самміт-Книга, 2009. 272 с.
2. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопедія : підручник. Київ : Знання, 2010. 293 с.
3. Синьов В. М., Матвеева М. П., Хохліна О. П. Основи дефектології. Київ : Вища школа, 2010. 368 с.
4. Тарасун В. В. Аутологія: теорія і практика : підручник. Київ : Вадекс, 2018. 590 с.

5. Шеремет М. К. Логопедія : підручник. Київ : Слово, 2015. 376 с.

Тема 10. Семінар. Нетрадиційні методи навчання дітей з ПМР

Форма організації на занятті (Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком)

1. Значення гри у корекційно-виховній роботі з дітьми, що мають вади мовлення?

2. Методики організації та проведення творчих, сюжетно-рольових, дидактичних та рухливих ігор?

Обов'язкове практичне завдання

1. Проаналізувати та вивчити систему сенсорного виховання:

- значення сенсорної культури дитини для її знайомства з оточуючим світом;
- сенсорне виховання у зарубіжних системах (Ф.Гребель, М. Монтесорі, О. Декролі)
- особливості сенсорного розвитку дитини на різних вікових етапах;
- труднощі в оволодінні сенсорними функціями дітей з вадами мовлення;
- завдання, зміст та методи сенсорного виховання. Планування занять з сенсорного виховання.

Рекомендована література

1. Богуш А. М. Методика розвитку мовлення і навчання рідної мови дітей дошкільного віку : підручник. Київ : Вища школа, 2010. 400 с.
2. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопедія : підручник. Київ : Знання, 2010. 293 с.
3. Монтесорі М. Метод наукової педагогіки. Київ : Каравела, 2017.
4. Тарасун В. В. Аутологія: теорія і практика : підручник. Київ : Вадекс, 2018. 590 с.
5. Шеремет М. К. Логопедія : підручник. Київ : Слово, 2015. 376 с.

**РОЗДІЛ 4.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
1	<i>Методики подолання мовленнєвих порушень</i> Особливості корекційної логопедичної роботи по подоланню поліморфної дислалії. Профілактика дислалії. Логопедична робота з дітьми з ФФН.	10	12	Індивідуальна групова співбесіда, усне опитування, перевірка практичних завдань, есе, екзамен
2	<i>Розвиток сприйманої і самостійної мови в дітей з алалією.</i> Формування експресивного мовлення: - розвиток уваги до мовлення оточуючих; - виховання контролю до власного мовлення; - виховання різних форм і функцій мовлення в процесі предметно-практичної діяльності. Комплексність впливу при формуванні розуміння мовленнєвого висловлювання у дітей із сенсорною алалією.	10	13	
3	<i>Методики подолання мовленнєвих порушень в дітей з ринолалією</i> Взаємозалежність і взаємообумовленість до і післяопераційної логопедичної корекційної роботи. Етапи логотерапевтичної роботи по усуненню різних форм ринолалії.	10	12	
4	<i>Запобігання та корекція заїкання у дітей дошкільного віку</i> Сучасні методики подолання заїкання у дітей дошкільного, шкільного віку, підлітків та дорослих. Концепції нейрологопсихологічної профілактики заїкання у дітей дошкільного віку	10	12	
5	<i>Методики подолання мовленнєвих порушень в дітей з дизартрією</i> Система логопедичної роботи з виховання фонематичних процесів. Специфіка логокорекційної роботи у зв'язку з формою рухових порушень і формою артикуляційних розладів .	10	12	
6	<i>Особливості мовленнєвого розвитку РВД</i>	5	7	

	Подолання порушень фонетичної сторони мовлення. Корекція порушень лексико-граматичної будови. Формування зв'язного мовлення.		
7	<i>Особливості логопедичної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку</i> Особливості логопедичної роботи з дітьми із ЗПР Аналіз сучасних корекційних методик. Зміст, основні напрямки і методи корекційно-логопедичного впливу при подоланні мовленнєвих вад у дітей з ЗПР. Особливості логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку.	5	8
8	<i>Особливості логопедичної роботи з дітьми із РДА</i> Зміст, основні напрямки і методи корекційно-логопедичного впливу при подоланні мовленнєвих вад у дітей з РДА.	5	7
9	<i>Система роботи спеціального дошкільного закладу для дітей з ТПМ</i> Корекційно-виховна робота музичного керівника у спеціальному дошкільному закладі. Корекційно-виховна робота психолога у спеціальному дошкільному закладі.	5	7
10	<i>Профілактика порушень письмового мовлення</i> Розвиток дрібної моторики, тактильної та пропріоцептивної чутливості. Читання «з першого погляду», письмо з «першого розчерку».	4	6
	Разом	74	96

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Методики подолання мовленнєвих порушень. Особливості корекційної логопедичної роботи по подоланню поліморфної дислалії. Профілактика дислалії. Логопедична робота з дітьми з ФФН.

1. Що таке мовленнєві порушення та які їх основні види?
2. Які принципи лежать в основі логопедичної корекційної роботи?
3. Що таке дислалія та які причини її виникнення?
4. У чому полягає різниця між простою та поліморфною дислалією?
5. Які етапи корекційної роботи при порушеннях звуковимови?
6. Що включає підготовчий етап логопедичної роботи?

7. Як здійснюється постановка та автоматизація звуків?
8. Що таке фонетико-фонематичне недорозвинення (ФФН) і які його прояви?
9. Які методи використовуються для розвитку фонематичного слуху?
10. У чому полягає профілактика дислалії?
11. Яка роль батьків у подоланні та профілактиці мовленнєвих порушень?
12. Які вправи застосовуються для розвитку артикуляційного апарату?
13. Як оцінюється ефективність логопедичної роботи?

Тема 2. Розвиток сприйманої і самостійної мови в дітей з алалією.
Формування експресивного мовлення: - розвиток уваги до мовлення оточуючих; - виховання контролю до власного мовлення; - виховання різних форм і функцій мовлення в процесі предметно-практичної діяльності. Комплексність впливу при формуванні розуміння мовленнєвого висловлювання у дітей із сенсорною алалією.

1. У чому особливості розвитку сприйманої (імпресивної) мови у дітей з алалією?
2. Які труднощі виникають у формуванні самостійної мови при алалії?
3. Які основні напрями логопедичної роботи з дітьми з алалією?
4. Як здійснюється розвиток уваги до мовлення оточуючих?
5. Чому важливо формувати контроль за власним мовленням у дітей?
6. Які прийоми використовуються для виховання експресивного мовлення?
7. Як предметно-практична діяльність впливає на розвиток мовлення?
8. Які форми і функції мовлення формуються у дітей з алалією?
9. У чому полягає комплексний підхід при сенсорній алалії?
10. Як формується розуміння мовленнєвого висловлювання у дітей із сенсорною алалією?
11. Які методи використовуються для розвитку імпресивного мовлення?
12. Які труднощі виникають у корекційній роботі з дітьми із сенсорною алалією?

Тема 3. Методики подолання мовленнєвих порушень в дітей з ринолалією
Взаємозалежність і взаємообумовленість до і післяопераційної логопедичної корекційної роботи. Етапи логотерапевтичної роботи по усуненню різних форм ринолалії.

1. Які причини виникнення ринолалії у дітей?
2. У чому особливості мовленнєвих порушень при ринолалії?
3. Які основні напрями логопедичної роботи з дітьми з ринолалією?
4. У чому полягає доопераційна логопедична підготовка?
5. Які завдання післяопераційної логопедичної роботи?

6. Як взаємопов'язані до- та післяопераційні етапи корекції?
7. Які етапи логотерапевтичної роботи при ринолалії?
8. Які методи використовуються для нормалізації мовного дихання?
9. Як формується правильна звуковимова у дітей з ринолалією?
10. Яка роль артикуляційних вправ у корекційній роботі?
11. Які труднощі виникають у процесі подолання ринолалії?
12. Яка роль батьків і спеціалістів у комплексній допомозі дитині?

Тема 4. Запобігання та корекція заїкання у дітей дошкільного віку
Сучасні методики подолання заїкання у дітей дошкільного, шкільного віку, підлітків та дорослих. Концепції нейрологопсихологічної профілактики заїкання у дітей дошкільного віку.

1. Які особливості прояву заїкання у дітей дошкільного віку?
2. Які фактори ризику сприяють виникненню заїкання?
3. У чому полягає профілактика заїкання у дошкільників?
4. Які основні напрями корекційної роботи при заїканні?
5. Які сучасні методики подолання заїкання існують?
6. Чим відрізняється корекція заїкання у дітей та дорослих?
7. Яка роль психологічних факторів у виникненні та подоланні заїкання?
8. У чому полягає нейропсихологічний підхід до профілактики заїкання?
9. Які вправи використовуються для нормалізації темпу і ритму мовлення?
10. Яка роль сім'ї у профілактиці та корекції заїкання?
11. Які труднощі виникають у процесі подолання заїкання?
12. Як оцінюється ефективність логопедичної роботи при заїканні?

Тема 5. Методики подолання мовленнєвих порушень в дітей з дизартрією
Система логопедичної роботи з виховання фонематичних процесів.
Специфіка логокорекційної роботи у зв'язку з формою рухових порушень і формою артикуляційних розладів.

1. У чому особливості мовленнєвих порушень при дизартрії?
2. Які основні напрями логопедичної роботи з дітьми з дизартрією?
3. Як впливають рухові порушення на формування мовлення?
4. У чому полягає специфіка логокорекційної роботи залежно від форми дизартрії?
5. Які етапи корекційної роботи при дизартрії?

6. Що таке фонематичні процеси та чому їх розвиток важливий?
7. Які методи використовуються для розвитку фонематичного слуху?
8. Які вправи застосовуються для корекції артикуляційних порушень?
9. Як здійснюється розвиток мовного дихання та голосу?
10. Які труднощі виникають у корекційній роботі з дітьми з дизартрією?
11. Яка роль комплексного підходу (логопед, лікар, батьки) у подоланні порушень?

Тема 6. Особливості мовленнєвого розвитку РВД. Подолання порушень фонетичної сторони мовлення. Корекція порушень лексико-граматичної будови. Формування зв'язного мовлення.

1. Які компоненти мовлення можуть бути порушені при РВД?
2. У чому полягає корекція фонетичної сторони мовлення?
3. Які методи використовуються для формування правильної звуковимови?
4. Що включає корекція лексико-граматичної будови мовлення?
5. Які вправи сприяють збагаченню словникового запасу?
6. Як формується граматично правильне мовлення у дітей?
7. Що таке зв'язне мовлення та чому воно важливе?
8. Які етапи формування зв'язного мовлення?
9. Які методи використовуються для розвитку монологічного та діалогічного мовлення?
10. Які труднощі виникають у процесі корекції мовлення у дітей з РВД?

Тема 7. Особливості логопедичної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку. Особливості логопедичної роботи з дітьми із ЗПР. Аналіз сучасних корекційних методик. Зміст, основні напрямки і методи корекційно логопедичного впливу при подоланні мовленнєвих вад у дітей з ЗПР. Особливості логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку.

1. Які компоненти мовлення найчастіше порушуються у дітей із ЗПР?
2. У чому полягає специфіка логопедичної роботи з дітьми із ЗПР?
3. Які основні завдання логопедичної корекції при ЗПР?
4. Як будується структура логопедичного заняття з дітьми із ЗПР?
5. Які особливості роботи з дітьми дошкільного віку із ЗПР?
6. Які методи використовуються у сучасній корекційній логопедії при ЗПР?
7. Яка роль ігрової діяльності у логопедичній роботі з такими дітьми?

8. Як відбувається розвиток словникового запасу у дітей із ЗПР?
9. Які методи використовуються для формування граматичної будови мовлення?
10. Як формують зв'язне мовлення у дітей із ЗПР?
11. Які сучасні корекційні методики використовуються при роботі з дітьми із ЗПР?
12. Як здійснюється аналіз ефективності логопедичної роботи при ЗПР?
13. Які труднощі найчастіше виникають у процесі логопедичної корекції дітей із ЗПР?

Тема 8. Особливості логопедичної роботи з дітьми із РДА. Зміст, основні напрямки і методи корекційно-логопедичного впливу при подоланні мовленнєвих вад у дітей з РДА.

1. У чому полягає специфіка логопедичної роботи з дітьми із РДА?
2. Які основні завдання логопедичної корекції при РДА?
3. Які принципи побудови корекційної роботи з дітьми з аутистичними проявами?
4. Які методи використовуються для встановлення контакту з дитиною?
5. Яку роль відіграє розвиток комунікативної мотивації?
6. Які способи розвитку розуміння мовлення у дітей із РДА?
7. Як формують експресивне мовлення у дітей із РДА?
8. Які ігрові методики застосовуються в логопедичній роботі?
9. Як використовуються альтернативні засоби комунікації?
10. Які особливості розвитку словника у дітей із РДА?
11. Які сучасні корекційні методики застосовуються при РДА?
12. Які труднощі найчастіше виникають у процесі логопедичної роботи з дітьми із РДА?

Тема 9. Система роботи спеціального дошкільного закладу для дітей з ТПМ. Корекційно-виховна робота музичного керівника у спеціальному дошкільному закладі. Корекційно-виховна робота психолога у спеціальному дошкільному закладі.

1. Яка роль логопеда у системі роботи з дітьми з ТПМ?
2. Як здійснюється взаємодія фахівців у спеціальному дошкільному закладі?
3. Які особливості режиму дня та навчально-виховного процесу для дітей з ТПМ?
4. Які завдання корекційно-виховної роботи музичного керівника?
5. Як музичні заняття впливають на розвиток мовлення дітей з ТПМ?
6. Які методи використовує музичний керівник у корекційній роботі?
7. Які завдання корекційно-виховної роботи психолога у закладі?

8. Як психолог працює над розвитком емоційно-вольової сфери дітей?
9. Які методи використовує психолог у роботі з дітьми з ТПМ?
10. Як здійснюється розвиток комунікативних навичок у дітей у закладі?
11. Яка роль ігрової діяльності в корекційній роботі?
12. Як оцінюється ефективність комплексної роботи спеціального дошкільного закладу?

Тема 10. Профілактика порушень письмового мовлення. Розвиток дрібної моторики, тактильної та пропріоцептивної чутливості. Читання «з першого погляду», письмо з «першого розчерку».

1. Які періоди розвитку дитини є найбільш важливими для профілактики цих порушень?
2. Як розвиток мовлення впливає на формування навичок письма?
3. Яке значення має розвиток дрібної моторики для письма?
4. Які вправи сприяють розвитку дрібної моторики руки?
5. Що таке тактильна чутливість і як вона пов'язана з письмом?
6. Як розвивається пропріоцептивна чутливість у дітей?
7. Які ігри та вправи використовуються для розвитку сенсорної сфери?
8. Що означає читання «з першого погляду»?
9. Які методи використовуються для формування навички швидкого зорового сприймання слів?
10. Що таке письмо «з першого розчерку» і яка його мета?
11. Які вправи сприяють формуванню автоматизації письма?
12. Яка роль зорово-моторної координації у навчанні письма?
13. Як комплексна робота сприяє профілактиці порушень письмового мовлення?

РОЗДІЛ 5.

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

Підготувати есе на електронному і паперовому носіях, виступити на практичному занятті з відповідною тематикою (протягом семестру)

1.1 Приблизна тематика есе:

№ з/п	Назва теми
1	Роль раннього мовленнєвого розвитку у запобіганні комунікативних труднощів у дітей
2	Взаємозв'язок сенсорного розвитку та формування мовлення у

	дошкільному віці
3	Значення міждисциплінарної взаємодії фахівців у корекційній педагогіці
4	Ігрова діяльність як основа розвитку мовлення та мислення дитини
5	Вплив моторного розвитку на формування навичок письма та читання
6	Особливості формування мовленнєвої мотивації у дітей з порушеннями розвитку
7	Роль сім'ї у становленні правильного мовлення та профілактиці мовленнєвих порушень
8	Сенсорна інтеграція як основа успішного навчання письму та читанню
9	Значення емоційного розвитку для становлення комунікативних навичок дитини
10	Сучасні підходи до комплексної корекційної допомоги дітям із мовленнєвими труднощами

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есе тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

5.2 Методичні вказівки щодо оформлення есе

Есе — це нарис студента на задану тему, який висловлює обґрунтовану авторську позицію та написаний у вільній формі. Зазвичай як тема есе наводиться цитата, ставиться полемічне питання чи наводиться ситуація з професійної сфери діяльності, яку має осмислити студент.

Структура написання есе зазвичай складається з таких частин:

- вступ;
- основна частина;
- висновок;
- список використаних джерел (літературні джерела (не більше 5) розміщуються в алфавітному порядку, відповідно до ДСТУ 8302:2015.

На титульному листі до структури есе вказують назву навчального закладу, предмет, тему роботи, ПБ та курс, групу студента, ПБ, науковий ступінь та посаду викладача.

Основні технічні вимоги до написання есе:

- шрифт –Times New Roman;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- кегль – 14;
- мова – державна;
- текст розташовується з одного боку аркуша паперу формату А4 (210 x 297 мм);
- до 40 рядків на сторінку;
- в есе має бути назва (збігається з тематикою тексту);
- відступи від країв аркуша – зліва 3 см, згори та знизу 2 см, справа 1,5 см;
- за наявністю використаної літератури – посилання на джерело (наприклад, [1, с. 11]).

ГЛОСАРІЙ

Алалія — тяжке системне недорозвинення мовлення, зумовлене органічним ураженням мовленнєвих зон кори головного мозку.

Артикуляційний апарат — сукупність органів (язик, губи, щелепа, піднебіння), що беруть участь у мовленні.

Взаємодія фахівців — узгоджена робота логопеда, психолога, вихователя, музичного керівника та інших спеціалістів у корекційному процесі.

Грамотична будова мовлення — система правил, що забезпечує правильне оформлення слів у речення.

Дизартрія — порушення вимови, зумовлене недостатньою іннервацією мовленнєвого апарату.

Дисграфія — часткове порушення процесу письма, пов'язане з недорозвиненням психічних функцій, що беруть участь у письмі.

Дислалія — порушення звуковимови при нормальному слуху та збереженій іннервації мовленнєвого апарату.

Експресивне мовлення — активне мовлення дитини (говоріння, побудова висловлювань).

Зв'язне мовлення — уміння будувати послідовні висловлювання (розповідь, опис, пояснення).

ЗПР (затримка психічного розвитку) — уповільнення розвитку психічних процесів, включно з мовленням.

Ігрова діяльність — провідна діяльність дошкільників, що використовується як основа корекційного навчання.

Імпресивне мовлення — розуміння усного мовлення.

Комунікативна мотивація — бажання дитини вступати у спілкування.

Лексико-граматична будова мовлення — словниковий запас та граматичне оформлення мовлення.

Логопедична корекція — система методів і вправ, спрямованих на подолання мовленнєвих порушень.

Мовленнєві порушення — відхилення у розвитку мовлення, що ускладнюють спілкування.

Нейропсихологічний підхід — напрям, що враховує зв'язок мозкових функцій і мовлення.

Письмо “з першого розчерку” — формування навички письма без зайвих зупинок і помилок, з автоматизацією рухів.

Поліморфна дислалія — порушення вимови кількох груп звуків одночасно.

- Постановка звуків** — етап формування правильної вимови окремих звуків.
- Пропріоцептивна чутливість** — відчуття положення і руху тіла без зорового контролю.
- Профілактика мовленнєвих порушень** — система заходів, спрямована на запобігання виникненню мовленнєвих розладів.
- РДА (розлади аутистичного спектра)** — порушення розвитку, що впливають на соціальну взаємодію, комунікацію та поведінку.
- Ринолалія** — порушення тембру та звуковимови через анатомічні дефекти мовленнєвого апарату.
- Розвиток дрібної моторики** — формування точних рухів пальців і кисті руки.
- Сенсорна алалія** — порушення розуміння мовлення при збереженому слуху.
- Сенсорна інтеграція** — процес обробки мозком інформації від органів чуття.
- Словниковий запас** — сукупність слів, якими володіє дитина.
- Тактильна чутливість** — здатність відчувати дотики, текстури та поверхні предметів.
- ТПМ (тяжкі порушення мовлення)** — складні мовленнєві розлади, що потребують спеціальної корекції.
- ФФН (фонетико-фонематичне недорозвинення)** — порушення звуковимови та фонематичного сприймання.
- Фонематичний слух** — здатність розрізняти звуки мовлення.
- Формування зв'язного мовлення** — розвиток уміння будувати логічні висловлювання та тексти.
- Читання “з першого погляду”** — швидке впізнавання та розуміння слова без поскладового читання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бодарева М.І. Латентний компонент порушення як методична проблема логопедії. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць. Випуск №16 том 1. 2020.
2. Гаврилук, І. М. Методика логопедичної роботи в закладах дошкільної освіти. Київ : Видавництво «Освіта України», 2023. 240 с.
3. Данілавичюте Е. А. Діагностика стану сформованості складових мовленнєвої діяльності, що зумовлюють оволодіння навичок читання. Теорія і практика сучасної логопедії. Київ, Актуальна освіта. 2006. Вип. 3. С.119-136.
4. Ільяна В. М. Попередження дислексій у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Навчально методичний посібник. 2014. 120 с.
5. Коваленко, О. В. Логопедична робота з дітьми дошкільного віку: методичний посібник. Харків : Видавництво «Педагогічна думка», 2022. 180 с.
6. Линдіна Є. Ю., Ревуцька О. В. Технології логопедичного обстеження: навчально-методичний посібник / упор. Є. Ю. Линдіна, О. В. Ревуцька. 2-е видання, доповнене та доопрацьоване. Київ: Освіта України, 2021. 218 с.
7. Літовченко О.В. Заїкання у дітей : Профілактика і корекція. Навчальний посібник. Одеса: Видавництво ТОВ Лерадрук, 2021. 248 с.
8. Луцько К. В. Розвиток акустичної складової мовлення та її проєкція на попередження та подолання мовленнєвих порушень у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. пр.: вип. 7, у 2 т. Кам'янець-Подільський, ПП Медобори. 2016. С. 226-241.
9. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку: Науково-методичний посібник. Київ: КНТ, 2008. 256 с.

10. Рібцун Ю. В. Сходінками правильного мовлення: навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 240 с.
11. Рібцун Ю.В. Дитина з порушенням мовленнєвого розвитку: посібник. Харків: Ранок, 2018. 256 с.
12. Рібцун Ю. В. Формування фонологічного компоненту мовленнєвої діяльності у дітей за умов нормального та порушеного онтогенезу. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова : зб. наук. пр. 2012. № 22. Київ, НПУ імені М. П. Драгоманова. 2012. С.219-222.
13. Соботович Є.Ф. Критерії оцінювання мовленнєвого розвитку дитини (у його лексичній ланці) на різних вікових етапах. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (у його граматичній ланці) дитини дошкільного віку // Дефектологія. 2003. №2. С. 2-11.
14. Соботович Є.Ф. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (в його фонетико-фонематичній ланці) дітей дошкільного віку // Дефектологія. 2002. №3. С. 2-4.
15. Тищенко В. В., Рібцун Ю. В. Як навчити дитину правильно розмовляти: від народження до 5 років : поради батькам. Київ, Літера ЛТД. 2006. 128 с.
16. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс К.: «Актуальна освіта», 2007. 120с.
17. Трофименко Л.І. Засвоєння лексико-семантичних мовних явищ дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення. Зб. наукових праць. Матеріали Міжнародної наукової конференції «Тенденції розвитку корекційної освіти в Україні». К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2008. №11. С. 215-219.
18. Трофименко Л.І. Формування орієнтування на слово як одиницю мови у дошкільників із ЗНМ // Дефектологія. 2011. №4. С. 35-38.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт.
URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт
URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт.
URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
4. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт.
URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>